

Boldizsár Ildikó

Esti mesék a szeretetről

Kőszeghy Csilla rajzaival

MÓRA

Boldizsár Ildikó

Esti mesék

a szeretetről

Kőszeghy Csilla rajzaival

MÓRA KÖNYVKIADÓ

A legértékesebb tulajdonság

A meséket válogatta: BOLDIZSÁR ILDIKÓ

Minden jog fenntartva, a kiadvány egészének vagy bármely részének a kiadó írásos engedélye nélküli sokszorosítása, másolása, egyéb engedélyköteles felhasználása – beleértve a kiadvány digitalizálását és ily módon történő többszörözését, nyilvánosságához közvetítését – szigorúan tilos!

A kiadó könyveit kedvezménnyel megrendelheti webáruházunkban:
www.mora.hu

© Boldizsár Ildikó, 2018
© Kőszeghy Csilla, 2018
© Móra Könyvkiadó, 2018

Messze, messze, még az Óperenciás-tengeren is túl, szép Csodaországban kis hercegnő született. Bölcsője köré gyűltek a tündérek meg a tündérkirálynő. Nézték a kislány álmodó arcocskáját, majd a királynő fölemelte kezét, s így szólt:

– Ajándékozzátok meg ezt a gyermeket azzal, amit legértékesebbnek gondoltok!

Az első tündér az alvó fölé hajolt, s ezt suttogetta:

– Én varázserőmből olyan szépséggel ajándékozlak meg, hogy aki rád néz, úgy véli, tavaszi virágot lát.

– Én – mondta a második – olyan szemmel ajándékozlak meg, mely áttetsző és mély, mint a tenger kékje.

– Én oly sudár alakot adok neked, mint amilyen a fiatal pálma törzse – ígérte a harmadik.

– Tőlem – szólt a negyedik – földbe rejtett aranykincseimet kapod.

A tündérkirálynő elgondolkozott.

– Az emberek s virágok szépsége elhervad – mondta halkán. – A szem búbája kihuny az ifjúsággal, de fiatalon is gyakran borítja homályba a könny. A szélvihar derékba tör a pálmát, a kor szele meghajlítja a karcsú alakot. Az emberek meggyűlölik, aki aranyát nem osztja szét köztük, aki meg szétoosztja, maga marad szegény. Semmi maradandót nem adtok ennek a gyermeknek.

– De hát mi maradandó az emberben, s mivel ajándékozod meg őt te, tündérkirálynő? – kérdezték a többiek.

– Én jóságot ajándékozok neki – válaszolta mosolyogva a tündérkirálynő. – A nap pompás és fényes, de csupán világító szikla volna, ha nem melegítené a földet.

A szív jósága olyan, mint a nap melege: életet ad... Jóság nélkül olyan a szépség, mint illat nélkül a virág. Jóság nélkül a gazdagság csupán az önzés támogatója. Jóság nélkül még a szerelem is csak tűz, mely pusztít és éget. Tudjátok meg, hogy a ti ajándékaitok mulandók, de a jóság maradandó: olyan, akár a forrás, melyből minél többet merítesz, annál bőségesebben csobog. A jóság az egyetlen kiapadhatatlan kincs.

S itt ráhajolt az alvó gyermekre, szívét gyengéden megérintette, s ezt suttogta:

– Légy jó!

lengyel népmese

A só és a méz

Volt egyszer, hol nem volt, mert ha nem lett volna, nem is mesélhetném, amikor a jegegyén körte s a fűzfán ibolya termett, amikor a medvék a farkukkal legyezték magukat, s a farkasok a bárányokkal ölelkezve barátkoztak, amikor a bolhák egy lábára kilencvenkilenc fontos patkót vertek, s egy-egy meséért a mennyországba mentek, amikor a légy verset írt a falra, s hazudozta cifrán jobbra-balra – volt egy császár, s annak három lánya. Özvegységre jutva minden szeretetét leányaira pazarolta.

Amint növekedtek a lányok, s látták apjuknak irántuk való odaadó gondoskodását, ahogy óvja őket minden rossztól, bántalomtól, maguk is megfogadták, hogy minden igyekezetükkel csillapítani fogják anyjuk halála miatt érzett fájdalmát.

Egy napon, mi ütött belé, mi nem, a császár megkérdi a legnagyobb lányát:

– Édes lányom, hogyan szeretsz te engem?

– Hogyan szeretlek, édesapám? Én bizony úgy szeretlek, akár a mézet!

Így válaszolt, mert azt gondolta, hogy a világon nincs édesebb dolog a méznél.

S azt mondta, amit gondolt.

– Nagyot nőj, leányom, tartson meg nekem az Isten!

Aztán a császár a középső lányától kérdezte:

– Hát te, leányom, hogyan szeretsz engem?

– Mint a cukrot, apám!

Annak is jól forgott az esze kereke, s amit gondolt, azt is mondta.

– Isten tartson meg, s halmozzon el minden áldásával, lányom! Nagy öröm ez az én szívemnek.

A császár odavolt az örömtől, amikor a nagyobb lányai szájából hallotta, mennyire szeretik őt. Úgy vélekedett, hogy nem is létezhet a mézédességünél és a cukorédességünél nagyobb szeretet.

Aztán legkisebb lányára pillantott, aki oldalvást, bátortalanul állott, és attól is megkérdezte:

– Hát te hogyan szeretsz engem, leányom?

– Mint a sót az ételben, apám! – felelte tiszta arccal, a szeretet mosolyával, szemét lesütve zavarában, hogy ő is szólott.

Zavarban volt, merthogy apja, legkisebb lány létére, őt is számba vette. Válasza hallatán nővérei majd kipukkadtak a kacagástól, az apja pedig rettentő haragra gerjedt, s felfortyanva mondta:

– Jer csak közelebb, meggondolatlan leány, hadd beszéljek a fejeddel! Nem hallottad, hogy nővéreid minő szeretettel szeretnek engem? Hogyhogy nem követed példájukat irántam való szereteted kinyilvánításában? Hát azért töröm én magam, hogy felneveljelek, s olyan műveltséget adjak neked, amilyent senkinek a világon? Takarodj el a házamtól a sóddal együtt! Látni se akarlak többet!

A szörnyű szidalmak hallatán szegény leányka majd' a föld alá süllyedt szégyenében. Könyörögve borult az apja elébe:

– Bocsáss meg, édesapám, hisz nem akartalak én megbántani! Úgy gondoltam, hogy irántad való szeretetem, ha nem is nagyobb nővéreiménél, de nem is kisebb, mint a méz s a cukor édessége.

– Hallatlan! – szakította félbe az apja. – Még van merszed nővéreidet sértegetni! Kotródj előlem, elvetemült kölyke, aki vagy, s nevedet se halljam többet!

Ezzel otthagya a síró lánykát. A nénjei vigasztalgatták persze, de olyan sértő módon, hogy még több fájdalmat okoztak neki.

Amikor a császár legkisebb lánya belátta, hogy nővérei nem szánják meg, reményességét az Istenbe vetve elindult, s ment, amerre a gondviselés vezérelte. Magához vett az apai házból egy öltözet esetlen, ócska ruhát, s addig kóborolt faluról falura, amíg egy másik császár udvarába nem ért.

Odaérve megállt a kapuban.

Amikor a kulcsárné megpillantotta, odament hozzá, és megkérdezte, mit akar. Azt felelte neki, hogy szegény árva leány, s szolgálatba állna, ha helyet találhatna valahol. Éppen ez idő tájt ment el a kulcsárné szolgálója. A kulcsárné szúrós szemmel tetőtől talpig végigmérte, s alkalmasnak találta a szolgálatra. Megkérdezte tőle, mennyiért

vállalná a munkát. A császár lánya azt felelte, hogy nem kér pénzt, csak engedjék szolgálni egy darabig, s ha majd úgy gondolják, hogy megszolgált, annyit adjanak, amennyi jár.

A kulcsárnénak tetszett a lány talpraesett felelete, s felfogadta segítségnek.

Megmondta, mi a teendője, s a kezébe nyomott egy kulcscsomót.

A lány ügyes volt és életrevaló. Tüstént rendezgetni kezdett a szobákban, a szekrényekben, s minden holmit ügyesen a helyére rakott. S mivelhogy dagasztásban, tésztafélék és más finomságok sütésében, amelyek a császári háztartásban szokásosak, igen jártas volt, hamarosan gondjaira bízta az udvari konyhát és az éléskamrát. Hát már hogyan értett volna mindehhez? Vagy talán nem volt császárlány? És nem is zúgolódott ellene senki, mert az ételeket olyan igazságosan mérícskélte s osztotta szét, hogy senki se találhatott benne részrehajlást. Ki hallotta, hogy az udvarbeli fehércselédekkel, béresekkel vagy idegenekkel locsogó beszédbe elegyedett volna? Soha léha szó ki nem szaladt a száján, s ha valakitől ilyesmit hallott, talált rá elég illendő választ, hogy a legfecségőbb száját is befogja.

Nem elegyedett szóba az udvari cselédekkel és szolgálakkal, hanem mihelyt egy csepp pihenőideje akadt, könyvet olvasgatott. Mindenki tisztelte, és senki sem találhatott volna benne semmiféle hibát.

A lány ügyességének és szerénységének híre hamarosan a császárné fülébe jutott. Látni kívánta. S amikor színe előtt megjelent, a császár lánya tudta, hogyan kell viselkednie, s tiszta szívűen, alakoskodás és hengegés nélkül beszélt. Meg is kedvelte a császárné. Sejtette, hogy a kulcsárnő szolgálója nem lehet valami hitvány fajzat, mert látjátok, a jó természet mindenütt megmutatja magát!

A császárné maga mellé vette hát a kulcsárné szolgálóját.

Ahová a császárné ment, oda ment ő is, amikor a császárné dologhoz látott, dolgozott ő is. Keze minden munkája gyöngy volt. De a császárnénak leginkább s minden egyébnél jobban okos beszéde tetszett. Minek szaporítsam a szót? Úgy szerette a császárné, mint a saját gyermekét. Csodálkozott is a császár a felesége nagy vonzalmán.

Volt a császárnak egy fia. Anyja, apja úgy nézett rá, mint a napra. Minden szeretetükkel elárasztották. S amikor egyszer a császár háborúba indult, fiát is magával vitte, hadd szokja meg a csatározást.

Hogy esett, mint esett ott, elég az hozzá, hogy a fiút sebesülten hozták haza.

Hallottátok volna az anyja sírását-rívását! Nem tudta, mihez fogjon, hogy hamarabb meggyógyítsa. Éjjeleken át virrasztott a beteg mellett, s amikor a fáradtságtól alig állt már a lábán, bizalmas hívét, belső szolgálóját bízta meg az ápolással. Attól fogva hol a császárné, hol a lány örködött a sebesült ágyánál. A lány okos szavai, szívből jövő és édességes vigasztalásai, áldozatossága olyan érzést támasztott a beteg szívében, amelyet addig sosem tapasztalt, az a mód, ahogy nagy gyöngédséggel a sebét ápolta, szeretetet ébresztett benne. Amikor a lány a sebéhez ért, mintha enyhült volna a fájdalma.

Egy délután, amikor már jobbacskán volt, így szólt az anyjához:

– Édesanyám, meg szeretnék házasodni!

– Jól van, fiam, jól van. Házasodjál csak meg, hisz itt az ideje. Majd keres neked anyád egy jóra való császárlányt.

– Már találtam nekem való feleséget, anyám!

– S ki az? Ismerem-e?

– Ne haragudj, anyám, ha megmondom. Szívem a te szolgálódnál maradt. Szeretem őt, akár a lelkemet! A császárlányok s a bojáránok közül, akiket csak láttam, egy se tetszett úgy, mint ő. Elrabolta a szívemet.

Tiltakozott a császárné, ezt-azt vetette ellene, de nem volt képes fiát szándékától eltéríteni. Amikor belátta, hogy másként nem tehet, s hogy a fia választotta lány okos, szelíd, helyes ítéletű, s kiváltképpen alázatos, tisztességtudó és talpraesett, ő is hozzájárult a házassághoz. Most már csak a császár megpuhítása volt hátra, hogy ő is elfogadja a fiuk választását. Ez könnyen ment, mert az anya is, fia is esedezve kérték, s úgy dicsérték a lányt, ahogy csak tőlük telt.

Eljegyezték hát fiukat a császárné belső szolgálójával, s a lakodalom napját is kitűzték.

Amikor hozzáláttak a nászi előkészületekhez, a császárfiú mátkája égre-földre könyörögni kezdett, hívják meg a lakodalomba ezt és ezt a császárt (vagyis az apját) is, de hogy ő ennek a lánya, esze ágában sem volt bárkinek is bevallani.

Apósa és anyósa megígérték, hogy teljesítik a kérését; meg is hívták a császárt a lakodalomba.

Az esküvő napján csak úgy tódult mindenfelől a násznép. A vigasság, ahogy ez már császáréknál szokás, egy álló napig tartott. Este pedig következett a vacsora: volt

az asztalon annyiféle étel-ital, palacsinta s ezer finomság, hogy mind a tíz ujjadat is megnyalnád utána!

A menyasszony elmondta a szakácsoknak, hogy miféle ételleket készítsenek, de ugyanazokat az ételleket egy bizonyos vendégnek ő maga saját kezűleg is megfőzte-megsütötte. Aztán megparancsolta egy bizalmas szolgájának, hogy az általa készített ételleket nagy vigyázattal tegye az elé a császár elé, akit az ő kérésére hívtak meg. De vigyázzon, nehogy más vendég elé tegye, mert abból halálos nagy veszedelem keveredik!

A bizalmasa pedig úgy cselekedett, ahogy parancsolta.

A vendégek asztalhoz ültek, lakmározni kezdtek, s olyan vígan voltak, hogy az el nem mondható.

A meghívott császár, azaz a menyasszony apja is eszegetett, de csak alig-alig, éppen hogy csipegetett valamennyit. Amióta megérkezett, tekintete minduntalan a menyasszonyra esett, s mintha a szíve súgott volna valamit neki, de nem akarta elhinni. Lám, az átélt fáradalmak és szenvedések úgy megváltoztatták a szegény leányzót, hogy a saját apja sem ismert rá!

A vendégek nagy étvágán felbuzdulva ő is szeretett volna jóízűen lakmározni, vigadozni, de egyet-kettőt kóstolt, s abbahagyta az evést. A szolga, aki felszolgált a fogásokat, úgy vitte el a teli tányérokat, ahogy hozta. Csak álmélkodott a meghívott császár, hogyan költhet el a többi vendég jó étvággyal olyan fogásokat, amelyeknek az ő szájában nincs semmi ízük.

Nekibátorodott, s megkérdezte a jobb szomszédját. Az azt felelte, hogy ilyen finomat nem evett, mióta az eszt tudja. Erre a császár belekóstolt a szomszédja tányérjába, hát olyan jó volt, hogy elcsordult a nyála!

Az éhségtől már kopogott a szeme, evett volna két pofára, de ki bírja lenyelni azokat a falatokat, amelyeket neki hoznak?

Tűrt, szenvedett, az illem kedvéért csipegetett egyet-egyét az elébe tett ételekből, hogy éppen ki ne nevetesse magát, de azon túl semmit. Aztán egyszer csak méregbe gurult, felemelkedett, s nagy hangon így szólt:

– Hallod-e, császár komám, talán azért hívtál meg a fiad lakodalmára, hogy csúfot űzz velem?

– Isten ments, felséges barátom! Hogy is fordulhatott meg ilyesmi a fejedben? Az egész vendégsereg láthatja, hogy téged is éppen úgy szolgálnak ki, mint a többi császárt!

– Hát már megbocsáss, császár koma, minden vendég étele ehető, csak éppen az enyém nem!

Hej, elöntötte a méreg az örömapa császárt, hívatott tüstént minden szakácsot, magyarázzák meg a dolgot, s esküdözött, hogy a fejét véteti a bűnösöknek.

Értitek, ugye, hogy mi történt?

A menyasszony só nélkül, csupa mézzel és cukorral készítette el apja ételét. Még a sótartó is porcukorral volt tele előtte, s mind szórhatta késheggyel a szegény császár a sótartóból a sónak vélt cukrot: ahelyett, hogy ízletesebbé tette volna az ételt, az csak még édesebbé s csömörletesebbé lett.

Végre felemelkedett a menyasszony, s így szólt császári apósához:

– Én készítettem a bosszús császár ételeit! Hadd mondjam el, miért cselekedtem így! Ez a császár az édesapám.

Azzal előadta szép sorjában a mézes és cukros nénjei meg az ő esetét az apjukkal. Hogy miért kellett neki, szegény árva fejének, világgá menni. Aztán még hozzátette könnybe lábadt szemmel:

– Ítélje meg felséged császári elméjével, kinek volt igaza!

A vendégsereg egyhangúlag úgy vélekedett, hogy a lányt igazságtalanul üzték el a szülői háztól.

Erre a császár apa töredelmesen beismerte, hogy nem tudta megbecsülni leánya szeretetét, s ott, mindenki előtt bocsánatot kért tőle.

A lány is kezet csókolt neki, s kérte bocsánatát, ha netán csínyjével megsértette volna.

Ezután akkora vigalom és mulatság kerekedett, hogy híre ment az egész világban.

Hogy a lány apja valójában mennyire volt boldog, vagy mennyire nem, az ő dolga, de hogy az apósa boldog és büszke volt, mert ilyen talpraesett és eszes menyet kapott, annyi szent.

Petre Ispirescu